

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๓๒ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. อะไร เรียกว่า ลุตตสมาสและอลุตตสมาส ฯ สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ) เป็นสมาสอะไร ฯ จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย ฯ (๒๕๕๙/๒)
๒. วิเสสนบุพพบท กับ วิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส มีลักษณะต่างกันอย่างไร ฯ อนฺโตปาสาทํ เป็นสมาสอะไร ฯ จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู ฯ (๒๕๕๙)
๓. อะไร ชื่อว่าทikusสมาส ฯ และทikusสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ จตุทฺทิสฺสา, ปญฺจินทฺริยํ จัดเป็นอย่างไรหน ฯ (๒๕๕๘/๒)
๔. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้
- ก. ฌาณํ จกฺขุ อิว ฌาณจกฺขุ ฯ
- ข. จตฺสฺสํ ทิสฺสา จตฺทฺทิสฺสา ฯ
- ค. อสุเสน (ยุตฺโต) รโถ อสุสรโถ ฯ
- ฌ. ชิวสฺส ยตฺตโก ปริจฺเจโท ยาวชิวํ ฯ
- ง. สท มจฺเจเรน ยํ วตฺตตีติ สมจฺเจรํ (จิตฺตํ) ฯ (๒๕๕๘)
๕. ในโคตตตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ชฺชติมา, มาคฺโธ, โปริสฺสํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺทิตฺตใดหน ฯ (๒๕๕๘)
๖. ในปุณฺณตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ มานุสฺโส, โภคิํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺทิตฺตใดหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ (๒๕๕๙/๒)
๗. ในเสฏฺฐตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ นาวิโก, โกสฺลํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺทิตฺตใดหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ (๒๕๕๙)
๘. ในอํพยตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ เมทวํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺทิตฺตใดหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ (๒๕๕๘/๒)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๓๒ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. **ตอบ** สมาสที่ทานลบวิภัตติเสียแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส ฯ
สมาสที่ทานยังมีได้ลบวิภัตติ เรียกว่า อลุตตสมาส ฯ
สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ) เป็นนัฏฐิพพุพพิหิสมาส ฯ วิเคราะห์ว่า
สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ)
จิตของภิกษุใด ระวังแล้ว ภิกษุนั้น ชื่อว่า มีจิตระงับแล้ว ฯ
๒. **ตอบ** วิเสสนบุพพบท กับ วิเสสนุตตรบท กัมมचारยสมาส มีลักษณะต่างกันอย่างนี้
วิเสสนบุพพบท กัมมचारยสมาส มีบทวิเสสนอยู่หน้า บทประธานอยู่หลัง,
ส่วน วิเสสนุตตรบท กัมมचारยสมาส มีบทวิเสสนอยู่หลัง บทประธานอยู่หน้า ฯ
อนฺโตปาสาห์ เป็นนิปาตบุพพะอะ อัพยयीภาวสมาส ฯ วิเคราะห์ว่า
ปาสาหฺสฺส อนฺโต อนฺโตปาสาห์ ฯ
๓. **ตอบ** กัมมचारยสมาส มีสังขยาอยู่ข้างหน้า ชื่อว่า ทิคุสมาส ฯ
ทิคุสมาสนั้น มี ๒ อย่าง คือ **สมาหาโร ๑ อสสมาหาโร ๑** ฯ
จตุทฺทิสํ จัดเป็น **อสสมาหาโร** ฯ
ปณฺจินฺทुरियํ จัดเป็น **สมาหาโร** ฯ
๔. **ตอบ** ได้บอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้
ก. **ฌาณํ จกฺขุ อิว ฌาณจกฺขุ** เป็นอุปัमानุตตรบท-วิเสสโนปมบท กัมมचारยสมาส ฯ
ข. **จตฺสฺโส ทิสํ จตุทฺทิสํ** เป็นอสสมาหาระ ทิคุสมาส ฯ
ค. **อสุสฺเสน (ยฺตุโต) รโถ อสุสฺสรโถ** เป็นตติยาตັปฺปริสฺสมาส ฯ
ฌ. **ชีวสฺส ยตฺตโก ปริจฺเจโท ยาวชีวํ** เป็นนิปาตบุพพะอะ อัพยयीภาวสมาส ฯ
ง. **สท มจฺเจเรน ยํ วตฺตติตี สมจฺเจรํ (จิตฺตํ)** เป็นสหบุพพบทพพุพพิหิสมาส ฯ
๕. **ตอบ** ในโคตตตัททิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ **ณ ฌายน ฌานน ฌะยฺย ฌิ ฌิก ฌว ฌेर** ฯ
ชฺตติมา ลง **มนฺตุ** ปัจจัย, ในตทสสัถิตัททิต ฯ
มาคโธ ลง **ณ** ปัจจัย, ในราคาทิตัททิต ฯ
โปริสฺสํ ลง **ณฺย** ปัจจัย, ในภาวตัททิต ฯ
๖. **ตอบ** ในปุรณตัททิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ **ดฺย ถ จ ม อี** ฯ
มานุสโก ลง **กณ** ปัจจัย, ในสมุหตัททิต ฯ วิเคราะห์ว่า
มนุสฺसानํ สมุโห มานุสโก ฯ
โกคิ ลง **อี** ปัจจัย, ในตทสสัถิตัททิต ฯ วิเคราะห์ว่า
โกโค อสฺส อตฺถิตี โกคิ ฯ

๗. **ตอบ** ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ **ตร ตม อียิสสก อีย อัญ** ฯ

นาวิโก   ลง **ณิก** ปัจจัย, ในตรัตยาติตถิต ฯ วิเคราะห์ว่า

นาวาย ตรตีติ นาวิโก ฯ

โกสลล์   ลง **ณฺย** ปัจจัย, ในภาวตถิต ฯ วิเคราะห์ว่า

กุสลสฺส ภาโว โกสลล์ ฯ

๘. **ตอบ** ในอภัยยตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ **ถา ถ** ฯ

เมธาวิ   ลง **วี** ปัจจัย, ในตทสสัถิตถิต ฯ วิเคราะห์ว่า

เมธา อสฺส อตถิติ เมธาวิ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ข้อแนะนำการตอบปัญหา

ในการเฉลยปัญหาไวยากรณ์นี้ ผู้เฉลยเลือกใช้รูปแบบ “การตอบแบบทวนคำถาม” กล่าวคือ การนำข้อความในคำถามมาเรียบเรียงเป็นประโยคคำตอบที่สมบูรณ์ เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเขียนตอบที่ชัดเจน สุกภาพ และลดความผิดพลาดในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการสอบวัดผลธรรม-บาลี สนามหลวง โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ “ถามอย่างไร ตอบอย่างนั้น” และเมื่อถาม “จง...” ให้ตอบ “ได้...”

ทั้งนี้ ไม่ควรใช้รูปแบบการตอบแบบเจาะจง (ตอบสั้น) เพราะจะทำให้คำตอบดูห้วน ไม่สุภาพ และสื่อความหมายไม่ชัดเจนที่กำลังตอบในประเด็นใด   ซึ่งอาจสร้างความลำบากให้แก่กรรมการในการพิจารณาคะแนนได้